

چکیده

قانون جدید مجازات اسلامی، همانند قانون سابق، تعریف صریحی از جنون به‌عنوان یکی از عوامل رافع مسئولیت کیفری به دست نمی‌دهد و تنها اختلال روانی سبب فقدان اراده یا قوه تمییز را مصداق جنون رافع مسئولیت کیفری محسوب می‌دارد. ماده ۱۴۹ قانون جدیدالتصویب می‌گوید: «هرگاه مرتکب در زمان ارتکاب جرم دچار اختلال روانی بوده به‌نحوی که فاقد اراده یا قوه تمییز باشد، مجنون محسوب می‌شود و مسئولیت کیفری ندارد.» اگرچه «جنون را معمولاً اختلال روانی یا ازخودبیگانگی خوانده‌اند» اما این تعریف نیز ضابطه دقیقی برای شناخت جنون به‌شمار نمی‌آید و همان‌طور که برخی از حقوقدانان جزایی شهیر نیز اذعان دارند مفهوم جنون همانند «رفتارهای انحرافی» در فرهنگ‌های مختلف نسبی است. آنچه از مقررات ماده مورد اشاره برمی‌آید، ابتلا به هر اختلال روانی جنون مصداق رافع مسئولیت کیفری نیست بلکه اختلال روانی باید به‌نحوی باشد که به فقدان اراده یا قوه تمییز منجر شود تا مرتکب در زمان ارتکاب جرم «مجنون» محسوب شود. بنابراین: زوال قوه اراده مرتکب در اثر بیماری‌های منجر به اختلال روانی مانند سایر عوامل ایجاد بی‌ارادگی به‌عنوان نمونه، به علت مستی، استعمال موادمخدر، خواب طبیعی و مصنوعی به شرط اینکه مرتکب خود را عالماً و به‌منظور ارتکاب جرم به این حالت‌ها دچار نکند، موجب رفع مسئولیت کیفری است و حال قانون جدید بر بروز بی‌ارادگی ناشی از اختلال روانی (حادث یا مادرزادی) صراحت دارد. لذا با درنظرداشتن این مسائل پژوهش پیش‌رو خواهد کوشید تا با نگرشی تحلیلی و استنتاجی به تحلیل جنون و تغییرات آن در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با نگرشی به حقوق جزای فرانسه پردازد.

کلیدواژه‌ها:

جنون، عوامل رافع مسئولیت کیفری، بیماری‌های روانی، قانون مجازات مصوب ۱۳۹۲، قانون جزای فرانسه